

Praktiska Råd

Nr 17:1

Effektiv grisproduktion ökar lönsamheten och minskar klimatpåverkan

Resultatet i grisproduktionen varierar och därmed varierar också lönsamheten. Ett högre utnyttjande av djur och foderresurser utgör en stor möjlighet för bättre lönsamhet, men också för att minska miljöpåverkan.

Enligt Pigwin producerades 2010 i medeltal 23,5 grisar per sugga och år. De 25 procent bästa besättningarna visade ett betydligt bättre resultat med 25,9 grisar per årssugga. Om alla grisföretagen uppnådde samma resultat skulle antalet producerade grisar i landet öka med ungefär 300.000.

Inom slaktgrisproduktionen utgör foderutbytet det enskilt bästa effektivitetsmåttet. Enligt Pigwins sammanställning för 2010 hade de 25 procent bästa besättningarna 34MJ OE per kilo tillväxt jämfört med medeltalet som var 35,5. Det innebär en skillnad på cirka 135MJ OE per producerad gris och ger de effektivare producenterna ett betydligt högre täckningsbidrag.

SAMMANFATTNING

- › Utnyttja tillgänglig kunskap för att öka effektiviteten
- › Mål och resultatuppföljning är kraftfulla verktyg för ökad effektivitet
- › Friska djur växer bättre
- › Hög effektivitet minskar kväve och fosfor i gödseln
- › Låg proteinhalt i fodret skonar både grisarna och miljön

greppa näringen

Bra djurskötsel och fasta rutiner är A och O

Det är ingen tillfällighet att samma producenter år efter år återkommer bland de tio bästa. Bra skötsel och fasta rutiner ger förutsättningar för att djuren skall kunna prestera. Alla moment i produktionen skall finnas beskrivna på ett sådant sätt att en erfaren djurskötare utan problem skall kunna sköta djuren med hjälp av skrivna instruktioner i vilken besättning som helst.

I takt med att vi ställer högre krav på grisarnas kapacitet ställs också allt högre krav på skötare och produktionsledare. Därför är det viktigt med utbildning och erfarenhetsutbyte. Det är lätt att falla in i de dagliga rutinerna och inte se möjligheter till förbättringar i den löpande driften. Ett bra sätt att hålla fokus på effektivare produktion är att sätta upp konkreta mål och delmål för sina resultat och jobba mot dessa. Det är oftast en god investering att ta hjälp av en duktig rådgivare som har erfarenhet av många olika produktionsmiljöer och kan hjälpa till att tipsa om åtgärder som kan förbättra produktionen.

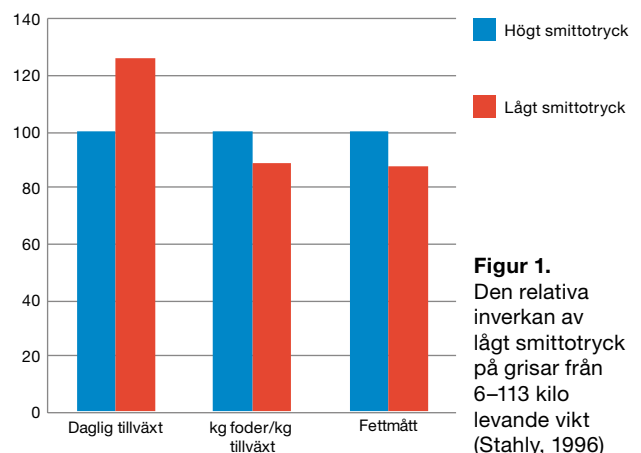
Resultatuppföljning ett måste

För att kunna jobba målinriktat och mäta resultatet av olika insatser krävs en noggrann uppföljning. Det största värdet ligger i att löpande jämföra resultaten i sin egen besättning omgång för omgång. Frekventa sammanställningar ökar värdet av uppföljningen eftersom det ger möjlighet att snabbt omvärdera och förändra skötselrutiner, utfodring och annat som kan påverka utfallet.

Friska djur växer bättre

Svenska besättningar har generellt ett bra hälsoläge. Detta är viktigt ur djurskyddssynpunkt, men även för att friska djur utnyttjar fodret väl och förbrukar därmed mindre mängd näring per kilo producerat kött. Grisarna behöver inte vara synbart sjuka för att deras kapacitet att utnyttja fodret och växa skall påverkas. En amerikansk forskargrupp studerade produktionsförmågan hos växande grisar som hade utsatts för smitta, men inte var synbart sjuka, med grisar som inte hade kommit i kontakt med några smittämnen. Skillnaden i produktion var högst påtaglig (Figur 1).

Grisar med lägre smittetryck åt något mer foder, utnyttjade det bättre och ansatte mindre fett, och därmed mer kött, än grisar med det högre smittetrycket. Bilden från försöket

stämmer väl med erfarenheterna från svensk serogrisproduktion och visar hur viktigt det är att hålla besättningarna fria från så många smittämnen som möjligt.

Låg proteinhalt i fodret skonar både grisarna och miljön

Grisen utsöndrar större delen av överskottsproteinerna via urinen, vilket påverkar ammoniakhalten i stalluften och belastar grisarnas andningsvägar. Flera försök tillsammans med praktiska erfarenheter visar att onödigt hög proteinhalt i fodret ökar risken för diarréer, främst under avvänjningsperioden.

Effekten av sänkt proteinhalt i fodret på mängden kväve i träck och urin är stor. Om proteinhalten i ett torrt slaktsvinsfoder sänks från 155 till 140 gram per kilo så minskar kväve i träck och urin med nästan 20 procent.

Fodermedel och tillsatser i fodret kan minska kväveförlusterna

Vissa fiberrika fodermedel bidrar till högre mikrobiell aktivitet i tarmen och därmed högre produktion av syror. Dessa sänker pH i gödseln och binder ammoniak. Några syror som kan tillsättas foder, exempelvis bensoesyra, sänker pH i urin och minskar ammoniakförlusterna. Andra tillsatser, som olika mineraler och torvprodukter, kan binda det lättflyktiga kvävet.

Ny energivärdering och tillgång till rena aminosyror styr mot lägre proteinhalt

Grisar måste tillföras aminosyror som är proteinernas byggstenar. Dessa finns i spannmål, men främst i proteinråvaror som sojamjöl, rapsmjöl, ärter och åkerböna. Sedan ett antal år används också renframställda aminosyror. Fodrets proteinhalt styrs av vilka krav som ställs på innehåll av aminosyror samt av priserna på proteinråvaror och rena aminosyror. Den nya energivärderingen med nettoenergi minskar proteinråvarornas ekonomiska värde i förhållande till span-

mål och bidrar på så sätt till lägre proteinhalt i fodret. Priset på rent treonin, som är den andra begränsande aminosyran efter lysin i spannmålsbaserade foder, har successivt sjunkit under de senaste 15 åren. Detta tillsammans med den allmänna prisbilden på råvaror gör att proteinhalten i grisfoder generellt har sjunkit.

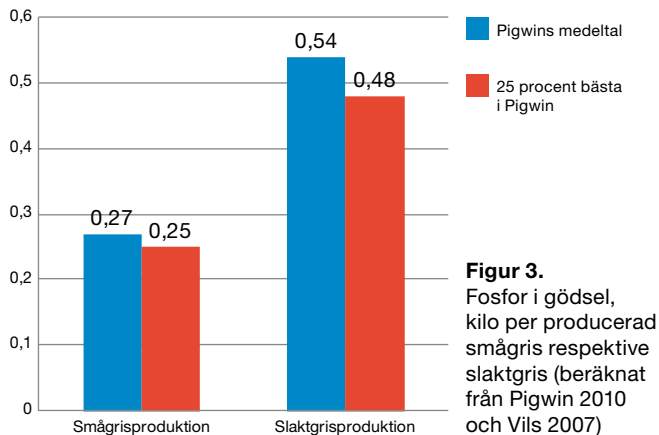
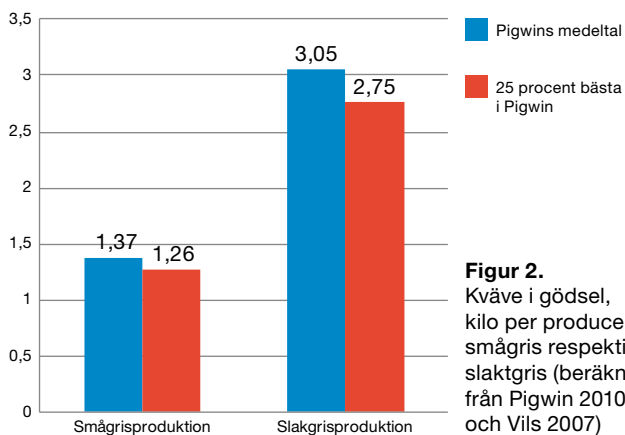
Grisarna utnyttjar aminosyrorna olika effektivt beroende av genetisk bakgrund, hälsa och stallmiljö. Därför ges de nya svenska rekommendationer för aminosyror till grisar som intervall (SLU 2010). När det gäller högproducerande digivande suggor finns det anledning att välja en hög nivå inom det rekommenderade intervallet. För växande grisar är det en bra tumregel att noga följa produktionsresultatet och höja eller sänka inom det rekommenderade intervallet främst med ledning av klassningen.

Tillsats av fytas i fodret och eller stöpfung minskar mängden fosfor i gödseln

Den största delen av fosfor i vegetabiliska fodermedel är bunden till fytinsyra och mängden som utnyttjas av grisen beror av hur mycket fytas som finns i respektive fodermedel. Detta fytas förstörs mer eller mindre vid pelletering. Genom att tillsätta fodret mikrobiellt fytas kan fosfors tillgänglighet ökas såväl i mjölfoder som i pelleterat foder. I försök har det visats att stöpfung av foder under en timme ökar fytasets aktivitet och därmed fosfors tillgänglighet. Troligen bidrar blötutfodring under normala betingelser signifikant till ökad tillgänglighet av fosfor.

Hög produktionseffektivitet minskar kväve och fosfor i gödseln

Effektivare produktion ger betydligt mindre mängd kväve och fosfor i gödseln. Beräkningar grundade på foderblandningar med rena aminosyror och tillsatt fytas visar att de 25 procent bästa besättningar har minst 10 procent lägre innehåll av såväl kväve som fosfor i gödseln. (Figur 2 och 3).

Lästips

"Foder och miljö" samt "Fodertillsatser"

<http://www.svenskapig.se/naringslara>

"Foder-utfodring och hälsa"

<http://www.svenskapig.se/fakta-3/foder-1/utfodring>

Möjligt att påverka kväveförlust med fodertillsats.

<http://www.grisforetagaren.se/?p=20906&m=3258>

KÄLLOR

Lyberg, K., Simonsson, A. & Lindberg, J.E. 2005. Influence of phosphorus level and soaking of food on phosphorus availability and performance in growing-finishing pigs. *Animal Science* 81: 375-381.

Pigwin 2010. <http://www.pigwin.se>

SLU 2010. http://www.slu.se/PageFiles/23915/Naringsrekommendation_Aminosyror_2010_2.pdf

Stahly, T.S. 1996. Impact of immune system activation on growth and optimal activation on growth and optimal dietary regimens of pigs. In P.C. Garnsworthy, J.J. Wiseman and W. Haresign (Eds) *Recent Advantages in Animal Nutrition 1996*, pp197-206. Nottingham University press, UK.

Vils, E. 2007. Nye standardligninger for beregning af kvælstof og fosfor af dyr, samt normal og ligninger for korrektion af N og P i svinegødning gældende for gødningsåret 07/08 Notat nr. 0740. *Dansk Svineproduktion*.

<http://vsp.lf.dk/Publikationer/Kilder/notater/2007/0740.aspx?full=1>

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Praktiska Råd är en skriftserie inom Greppa Näringen för handfasta råd kring produktion och miljö. Rådgivnings- och informationsprojektet Greppa Näringen är ett samarbete mellan Jordbruksverket, länsstyrelserna, LRF och företag inom lantbruksnäringen. Du når oss på: tel 0771-573 456, www.greppa.nu